

ZAKON
O OSTVARIVANJU PRAVA NA FINANSIJSKU PODRŠKU LICIMA KOJA SU BILA ZAPOSLENA U PRIVREDNIM DRUŠTVIMA U SEKTORU RUDARSKE I METALSKE INDUSTRIJE

Predmet

Član 1

Ovim zakonom uređuje se ostvarivanje prava na finansijsku podršku licima koja su bila zaposlena u privrednim društvima u sektoru rudarske i metalske industrije, a čiji je većinski vlasnik bila Država i kojima je prestao radni odnos uvođenjem stečaja u tim društvima (u daljem tekstu: bivši zaposleni).

Cilj

Član 2

Finansijska podrška iz člana 1 ovog zakona dodjeljuje se radi ostvarivanja socijalne pravde, pravičnog zadovoljenja finansijskih potreba bivših zaposlenih i poboljšanja materijalnog položaja bivših zaposlenih i članova njihove porodice.

Upotreba rodno osjetljivog jezika

Član 3

Izrazi koji se u ovom zakonu koriste za fizička lica u muškom rodu podrazumijevaju iste izraze u ženskom rodu.

Pravo na finansijsku podršku

Član 4

Pravo na finansijsku podršku iz člana 1 ovog zakona, može ostvariti bivši zaposleni koji:

- 1) je nakon uvođenja stečaja u privrednim društvima iz člana 1 ovog zakona prijevremeno ostvario pravo na penziju;
- 2) zbog uvođenja stečaja u privrednim društvima iz člana 1 ovog zakona nije zasnovao radni odnos kod drugog poslodavca;
- 3) nije ostvario pravo na dobijanje sredstava po osnovu socijalnih programa za isplatu otpremnina koje je sprovodio organ državne uprave nadležan za poslove finansije, do dana stupanja na snagu ovog zakona.

Visina finansijske podrške

Član 5

(1) Bivši zaposleni koji ispunjava uslove iz člana 4 ovog zakona ima pravo na finansijsku podršku u neoporezivom fiksnom iznosu od 12.000 EUR.

(2) Iznos iz stava 1 ovog člana umanjuje se za iznos koji je bivšem zaposlenom isplaćen iz Fonda rada na ime prestanka radnog odnosa kod poslodavca usljed stečaja i prestanka radnog odnosa kod poslodavca zbog tehnoloških, ekonomskih i restrukturalnih promjena kod poslodavca.

Pokretanje postupka

Član 6

(1) Zahtjev za ostvarivanje prava iz člana 4 ovog zakona bivši zaposleni podnosi organu državne uprave nadležnom za poslove ekonomije (u daljem tekstu: Ministarstvo), u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

(2) Uz zahtjev iz stava 1 ovog člana dostavlja se:

- akt kojim je zaposlenom prestao radni odnos;
- dokaz o isplaćenim sredstvima iz člana 5 stav 2 ovog zakona, odnosno dokaz da ta sredstva nijesu isplaćena;
- dokaz da mu nijesu isplaćena sredstva po osnovu socijalnog programa iz člana 4 stav 1 tačka 3 ovog zakona;

- izjava da se bivši zaposleni odriče od prava da neostvarena potraživanja iz člana 4 stav 1 tačka 3 ovog zakona ostvaruje u sudskom ili drugom postupku.

(3) Dokaz iz stava 2 alineja 1 ovog člana dostavlja bivši zaposleni, odnosno stečajni upravnik privrednog društva iz člana 1 ovog zakona, a dokaz iz stava 2 al. 2 i 3 ovog člana Ministarstvo pribavlja po službenoj dužnosti.

Odlučivanje o zahtjevu

Član 7

(1) O zahtjevu iz člana 6 ovog zakona Ministarstvo odlučuje rješenjem, u roku od 30 dana od dana podnošenja zahtjeva.

(2) Rješenjem iz stava 1 ovog člana utvrđuje se iznos finansijske podrške bivšem zaposlenom.

(3) Iznos iz stava 2 ovog člana će se isplatiti u četiri rate u roku od dvije godine od dana pravosnažnosti rješenja iz stava 1.

(4) Protiv rješenja iz stava 2 ovog člana može se pokrenuti upravni spor u skladu sa zakonom.

Prenosivost prava

Član 8

(1) Prava bivših zaposlenih iz člana 1 ovog zakona mogu se naslijediti.

(2) Ako je bivši zaposleni, koji bi ispunjavao uslove za ostvarivanje prava iz člana 1 ovog zakona, preminuo prije stupanja na snagu ovog zakona, zahtjev iz člana 6 stav 1 mogu podnijeti njegovi zakonski naslednici na koje će se prenijeti pravo bivšeg zaposlenog.

(3) Ako je bivši zaposleni, koji ispunjava uslove za ostvarivanje prava iz člana 1 ovog zakona, preminuo nakon stupanja na snagu ovog zakona a prije podnošenja zahtjeva iz člana 6 stav 1 isti mogu podnijeti njegovi zakonski naslednici u roku od 60 dana od dana kada je bivši zaposleni preminuo.

(4) Ako je bivši zaposleni, koji ispunjava uslove za ostvarivanje prava iz člana 1 ovog zakona, preminuo nakon dobijanja pravosnažnog rješenja iz člana 6 stav 1 ovo pravo se utvrđuje naslednicima na osnovu rješenja o nasleđivanju.

Gubitak prava na potraživanje

Član 9

(1) Ako je bivši zaposleni ostvario pravo na finansijsku podršku, a Ministarstvo naknadno utvrdi da je rješenje o ostvarivanju tog prava donijeto na osnovu neistinitih podataka i dokaza, Ministarstvo je dužno da od zaposlenog zahtijeva povraćaj nezakonito isplaćene finansijske podrške, uvećane za troškove postupka i odgovarajuće kamate.

(2) Bivši zaposleni je dužan da u roku od 60 dana od dana dostavljanja zahtjeva za povraćaj sredstava iz stava 1 ovog člana izvrši uplatu tih sredstava na konsolidovani račun državnog trezora.

Sredstva za realizaciju

Član 10

Sredstva za realizaciju ovog zakona obezbijediće iz budžeta Crne Gore.

Stupanje na snagu

Član 11

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

OBRAZLOŽENJE

I. USTAVNI OSNOV

Ustavni osnov za donošenje ovog zakona sadržan je u odredbi člana 16 stav 1 tačka 5 Ustava Crne Gore, kojim je propisano da se zakonom, u skladu sa Ustavom, uređuju pitanja od interesa za Crnu Goru.

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Zakon o finansijskoj podršci za bivše zaposlene iz sektora rudarske i metalske industrije daće osnovu za pravično namirenje onim radnicima rudarske i metalske industrije koji su nakon prestanka radnog odnosa usljed stečaja privrednih društava koji su bili u većinskom vlasništvu države bili primorani da pođu u prijevremenu penziju, a da pritom nisu stekli pravo na dobijanje sredstava po osnovu socijalnih programa koje je sprovodila Vlada Crne Gore u periodu prije donošenja ovog zakona. Prema tome, ovim zakonom Vlada nastoji da riješi socijalne i finasijske probleme bivših zaposlenih radnika iz sektora rudarske i metalske industrije, koji su uvođenjem stečajnog postupka ostali bez mogućnosti daljeg poslovnog angažovanja, ostvarivanja prava na puni iznos penzija i bez sredstva po osnovu socijalnih programa.

Analizirajući istorijat gašenja velikih državnih preduzeća, Vlada je utvrdila da su prelazak na tržišne uslove poslovanja, gubitak velikog zajedničkog tržišta kao i nekonkurentnost privrednih društava u izmjenjenom poslovnom ambijentu, neki od osnovnih uzroka otežanog ili potpuno prekinutog poslovanja velikog broja privrednih društava u Crnog Gori, pa tako i privrednih subjekata iz rudarsko metalnog sektora koji su poslovali u državnom vlasništvu. Potpuni prekid poslovanja, bankrotiranje i uvođenje stečajnog postupka u velikom broju privrednih društava su posljedice tranzicionog perioda, koji je posebno bio vidan u sektoru rudarske i metalne industrije. Najveći gubitnici iz tog procesa bili su radnici koji su ostajali bez posla i bez mogućnosti daljeg poslovnog angažovanja, pri čemu im je vrijednost prijevremenih penzija značajno manja od one koju bi zaposleni ostvarili da nije bilo prekida radnog odnosa. Privredna društva iz sektora rudarske i metalne industrije, koja su zapošljavala više hiljada radnika, sa relativno visokim primanjima, u kratkom vremenskom periodu u potpunosti ili djelimično prestala su sa radnom aktivnošću. Veliki broj zaposlenih je ostao bez posla a oni koji su ostali na poslu radili su u otežanim uslovima, sa minimalnom zaradom. Može se konstatovati da su zaposleni u privrednom društvima subjekti na koje je dugotrajni tranzicioni period ostavio najteže posledice.

Imajući u vidu prednje navedeno, Ministarstvo ekonomskog razvoja je utvrdilo da bi se donošenjem i primjenom predmetnog Zakona u značajnoj mjeri bi se ostvarila socijalna pravda prema bivšim zaposlenim iz sektora rudarske i metalne industrije, koji su bili prinuđeni da prekinu radni odnos. Dodjeljivanjem finansijske podrške istima država bi pokazala razumijevanje, pravičnost i solidarnost, a višedecenijski problemi bili bi umanjeni ili otklonjeni.

III. USAGLAŠENOST SA EVROPSKIM ZAKONODAVSTVOM I POTVRĐENIM MEĐUNARODNIM KONVENCIJAMA

Ne postoji pravni akt Evropske unije i Međuroodne organizacije rada sa kojim je potrebno usklađivati odredbe ovog zakona.

IV. OBJAŠNENJE OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA

Odredbom člana 1 zakona uređen je predmet ovog zakona, odnosno šta se istim propisuje na način da ovim zakonom uređuje se isplata finansijske podrške bivšim zaposlenim iz sektora rudarske i metalske industrije kojima je trajno prestao radni odnos uvođenjem stečaja u privrednim društvima u kojima je većinski vlasnik bila Država.

Odredbom **člana 2 zakona** propisano je da se finansijska podrška dodjeljuje radi ostvarivanja socijalne pravde, pravičnog zadovoljenja finansijskih potreba bivših zaposlenih koji su bili prinuđeni da pođu u prijevremenu penziju; pravičnog zadovoljenja finansijskih potreba bivših zaposlenih koji nakon prestanka radnog odnosa nisu zasnovali radni odnos kod drugog poslodavca, poboljšanja materijalnog položaja bivših zaposlenih i članova njihove porodice.

Rodna ravnopravnost jezika propisuje se iz razloga što se propisi moraju pisati rodno osjetljivim jezikom, bilo korišćenjem rodno neutralne forme i riječi u muškom i ženskom rodu ili uvođenjem klauzule da se sve odredbe propisa podjednako odnose i na muškarce i na žene, na način da izrazi koji se u ovom zakonu koriste za fizička lica u muškom rodu podrazumjevaju iste izraze u ženskom rodu. **(član 3)**

Finansijska podrška dodjeljuje se bivšim zaposlenima koji nijesu stekli pravo na dobijanje sredstava po osnovu socijalnih programa koje je sprovodila Vlada Crne Gore u periodu prije donošenja ovog zakona, a koji su nakon prestanka radnog odnosa usljed stečaja prijevremeno pošli u penziju, i koji kao penzionisana lica nisu zasnovala radni odnos kod drugog poslodavca. **(član 4)**

Odredbom **člana 5** zakona propisano je da visina pripadajuće finansijske podrške utvrđuje se u neoporezivom fiksnom iznosu od 12.000 EUR (dvanaest hiljada eura) po svakom bivšem zaposlenom. Navedeni iznos umanjuje se za iznos koji je bivšem zaposlenom isplaćen iz Fonda rada na ime prestanka radnog odnosa kod poslodavca usljed stečaja i prestanka radnog odnosa kod poslodavca zbog tehnoloških, ekonomskih i restrukturalnih promjena kod poslodavca. U ovom kontekstu potrebno je navesti da su pojedini bivši zaposleni ostvarili pravo na isplatu od strane Fonda po osnovu tehnološkog viška kao i po osnovu prestanka radnog odnosa usljed stečaja, iz kojih razloga a sve u cilju izjednačavanja svih zaposlenih u pogledu isplate predviđeno je da se utvrđeni fiksni iznos smanjuje u odnosu na isplaćeni dio od strane Fonda rada.

Zaposleni da bi ostvario pravo na finansijsku podršku dužan je da podnese zahtjev Ministarstvu ekonomskog razvoja u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu zakona, a koje će o istom odlučivati u roku od 30 dana od dana podnošenja zahtjeva. Uz zahtjev će se dostavljati akt kojim je zaposlenom prestao radni odnos; dokaz o isplaćenim potraživanjima od strane Fonda rada, odnosno dokaz da mu ista nijesu isplaćena, kao i dokaz da mu nijesu isplaćena sredstva po osnovu socijalnog programa. Dokaz o prestanku radnog odnosa dužan će biti da dostavi bivši zaposleni a ukoliko isti ne posjeduje navedeni dokaz će dostavljati stečajni upravnik, kao lice koje preuzima sve obaveze prilikom pokretanja stečajnog postupka. Dokaze koji se odnose na činjenicu da mu potraživanja nijesu isplaćena od strane Fonda rada, kao ni u skladu sa Socijalnim programom koji je donijela Vlada Crne Gore pribavljaće Ministarstvo ekonomskog razvoja po službenoj dužnosti. Rješenjem Ministarstva će se utvrditi iznos sredstava i rokovi isplate sredstava, zakon predviđa i obavezu da se sve isplate izvrše u roku od dvije godine od pravosnažnosti rješenja. Protiv rješenja može se pokrenuti upravni spor. **(čl. 6 i 7)**

Imajući u vidu činjenicu da je odredbama Ustava Crne Gore propisano da je Crne Gora prije svega država socijalne pravde zasnovana na vladavini prava, koja jemči i štiti prava i slobode. Pravo nasljeđivanja kao jedno od osnovnih ljudskih prava i sloboda iz oblasti ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava i sloboda zajemčeno je odredbom člana 60. Ustava. Ovo ustavno jemstvo predstavlja ustavni osnov cijelog uređenja nasljeđivanja u pravnom poretku Crne Gore. U tom smislu odredbom **člana 8 zakona** propisano je da pravo bivših zaposlenih mogu da se naslijede. Ako je bivši zaposleni koji je imao pravo na ostvarivanje prava preminuo, to pravo se utvrđuje zakonskim nasljednicima na osnovu pravosnažnog rješenja o nasljeđivanju.

Odredbom čl. 9 zakona, a u cilju zabrane zloupotreba kao i nejednakog postupanja propisano je da će zaposleni koji je dostavio neistinite podatke u vezi sa ispunjavanjem uslova za ostvarivanje prava, izgubiti pravo na finansijsku podršku. Ministarstvo je dužno da od zaposlenog zahtijeva povraćaj nezakonito isplaćene finansijske podrške, uvećane za troškove postupka i odgovarajuće kamate, ako utvrdi da su postojali razlozi za gubitak prava na potraživanje. Zaposleni je dužan da u roku od 60 dana od dana dostavljanja zahtjeva za povraćaj sredstava izvrši uplatu tih sredstava na konsolidovani račun državnog trezora.

Sredstva za realizaciju ovog zakona obezbijediće iz: budžeta Crne Gore. **(član 10)**

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore". **(član 11)**

V. PROCJENA FINANSIJSKIH SREDSTAVA ZA SPROVOĐENJE ZAKONA

Za sprovođenje ovog zakona izdvajaju se posebna finansijska sredstva iz Budžeta Crne Gore. Sredstva će se obezbijediti u budžetu za 2022. i 2023. godinu u iznosu od 12.000.000,00 eura.